

Visu varošais pirmklasnieks

● LIENE KUPIČA
● LIGITA KUPČUS-APĒNA

Vairākas paaudzes savas skolas gaitas 1. klasē uzsāka ar pamatu apgūšanu – trenēja roku burtu un ciparu rakstīšanu, vispirms velkot svītriņas un citu veidu līnijas, tad izzīmējot dažādus formu elementus, kā arī pakāpeniski apguva burtus, lika kopā zilbes, sasauca vārdus, lai 1. klases noslēgumā skolotājs atzinīgi varētu teikt, ka rakstītprasme un lasītprasme ir apgūtas. Tagad šīs pamatlīnijas – prast rēķināt un uztvert tekstu – jāprot, jau beidzot obligāto pirmsskolas apguvi, proti, uzsākot mācības 1. klasē.

Uz kā būvēt zināšanu māju

Vairākās skolās nākamie pirmklasnieki jau iepazīlušies ar nākamo mācību vidi, kā arī izbaudījuši kārtību, ar kādu būs jāreķinās izglītības iestādē. Arī pildījuši nelielus testus, lai pedagogiem būtu ieskaits par katru bērnu un nākamās klases zināšanu un prasmju līmeni kopumā.

J. Čakstes Liepājas pilsētas 10. vidusskolas sākumskolas skolotāja Sarmīte Sokolovska ar vairumu no saviem 29 nākamās 1.a klases audzēkņiem iepazīnās jūnija pirmajā nedēļā. "Bērni ir aktīvi, varoši, zinoši," priecājas pedagoge, "viņi ir tikko no bērnudārza, līdz ar to joprojām daudzas lietas gatavi apgūt ar spēju palīdzību. To arī izmantoju, runājot par burtiem, cipariem, mēs arī pieskārāmies angļu valodai, mūzikai, bišķi pavginjām." Iepazīšanās dienās bērni ne tikai sastapausi nākamo klases audzinātāju, angļu valodas skolotāju, sociālo pedagogu un logopēdi, bet arī izpētījuši vidi, kurā vadīs turpmākos gadus – kur ir klases telpa, tualete, garderobe utt. Taču ne mazāk svarīga šī iepazīšanās ar skolu ir bērnu vecākiem, ko apliecina arī S. Sokolovska: "Viena mamma jau teica, ka jūtas vairāk satraukta nekā bērns. Es iesaku neraizēties un atcerēties, ka mēs visi esam kaut kad sākuši skolas gaitas. Šī ir jauna pieredze, jauns posms dzīvē, jaunas zināšanas un aktivitātes, bet viss būs labi."

Stāstot par saviem nākamajiem audzēkņiem, ar kuriem gan kopā pabijusi pavisam nedaudz, S. Sokolovska teic: "Tas, kas bērnudārzā bija jāizdara, ir izdarīts: viņi

burtus nosaukt var, ciparus pazīst, saprot, ko nozīmē saskaitīt un atņemt. Man šajās dienās bija prieks ar bērniem strādāt. Domāju, ka mums ir pamats, uz kura būvēt skaistu zināšanu māju." Līdz pedagogai nu ir nonākuši tie bērni, kas jau vairākus gadus apguvuši jauno mācību saturu pirmsskolas izglītības iestādē. "Agrāk bija ļoti liels kontrasts starp to, cik katrs daudz zina burtus, cik raiti lasa, šķiet, ka tagad šim kontrastam jābūt mazākam." S. Sokolovska atzīmē, ka, uzsākot skolas gaitas, bērnam noteikti jābūt sadzīvīkām prasmēm – jāprot apgērbties un patstāvīgi paēst, ir jāpārzina skolas somas saturs, aiz sevis jāatstāj sakārtota darba vide utt. "Ja pamatprasmes ir, tad, latīņu ceļot uz augšu, uz priekšu iet arī bērnudārzā apgūtās lietas."

Ābece periods vairs nav paredzēts

Saskaņā ar pirmsskolas izglītības vadlīnijām nākamajam 1. klases skolēnam jābūt vairākas būtiskas lietas. Tā kā vadlīnijās nepieciešamās prasmes aprakstītas gari un detalizēti, vairākas Latvijas izglītības iestādes publicējušas no tām izvilktu esenci un uzskaitījušas būtiskākās nepieciešamās zināšanas un prasmes.

Lasītprasme. Topošajam pirmklasniekam jābūt izlasījis atsevišķus vārdus un jāsaprot izlasītais. Lai bērns to varētu, viņam ir jābūt izpratnei par skaņām, jāspēj sadzirdēt skaņas un tās atdalīt. Galvenais ir veidot izpratni par to, kā veidojas vārds, no kā tas sastāv, un spēt izlasīt atsevišķus vārdus. Rakstītprasme. Bērnam, uzsākot mācības, būtu jābūt uzrakstīt visus alfabēta rakstītos burtus – mazos un lielos.

Matemātika. Pirmklasniekiem, aizejot uz skolu, būtu jābūt noteikt skaitļa sastāvu 10 apjomā. Tas nozīmē – noteikt, kādos veidos var salikt 10 (saprast, no kādām divām lietu vai objektu grupām kopā sanāk 10, piemēram, 1 un 9, 2 un 8, 3 un 7 utt.). Bērnam ir jāpazīst cipari un jāprot tos uzrakstīt, jāpazīst vienkāršākās ģeometriskās figūras, jābūt strādāt ar dažādiem mēriem.

Sociālā un pilsoniskā mācība. Šī mācību joma ietver zināšanas par sevi, sabiedrību, drošības noteikumiem. Bērniem būtu jāzina Latvijas valsts simboli, valsts ideja un jāizprot cieņa pret valsti. Dabas zinātņu mācību joma. Bērns novēro dabu tuvākajā apkārtnē un var

aprakstīt, kādi ir augi, dzīvnieki, zemes virsma, zina, kā vērot dabu un nenodarīt tai pāri. Tehnoloģiju mācību joma. Bērns prot dažādus rokdarbus, darbojas ar dažādiem rīkiem – griež ar šķērēm, līmē, ver. Bērns stāsta par sava darba ieceri, plāno ieceres īstenošanas soļus. Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā. Tas ietver muzicēšanu ar dažādiem instrumentiem, dziedāšanu, dejošanu, zīmēšanu, gleznošanu.

"Šobrīd svarīgākais no noteiktajām prasmēm, ir prast lasīt un rakstīt. Taču tas nenozīmē, ka bērnam ir jāņem priekšā lielā grāmata. Viņam jāprot salikt

J. Čakstes Liepājas pilsētas 10. vidusskolas sākumskolas skolotāja Sarmīte Sokolovskas nākamie 1.a klases skolēni savu klases telpu jau iepazīnuši, aizvadītajā nedēļā trīs dienas viesojoties skolā. "Skolā strādāju jau ļoti ilgi. Katra klasīte vienmēr bijusi atšķirīga. Vienādu komplektu nav, jo katram par kaut ko bijusi lielāka vai mazāka interese. Sabiedrība, vide visu laiku mainās," secina pedagoge. Viņa sev un pārējiem jaunajā mācību gadā novēl izturību, dzīvesprieku, spēku, jaunas un radošas idejas.

kopā vārdus un izlasīt īsus teikumus. Rakstīšanā – kurš nu prasa drukātos burtus, kurš rakstītos. Pirmsskolā vairāk raksta brīvā laukumā, bērni vingrinās norakstīt tekstu," uzskaita Cīravas pagasta Dzērves pamatskolas sākumskolas skolotāja un direktora vietniece Lāsma Jūrmale. "Taču jebkurā gadījumā uzreiz pirmajās mācību dienās bērnu nepārbaudīs un visu uzskaitīto neprasīs. Parasti skolotāji novērtē situāciju un ar pirmklasniekiem lasīšanu un rakstīšanu sāk no gala," saka skolotāja, "taču skolā tas notiek īsāku laiku, jo atšķirībā no tiem gadiem, kad sāku strādāt par

skolotāju, tagad pirmklasnieks kādu minimumu jau zina. Tāds ābece periods vairs 1. klasē nav paredzēts, tomēr jāskatās, kāds līmenis klasē ir kopumā – lai visi tiek līdzī."

Pirmklasnieka zināšanas – sabiedrības spogulis

"Visos laikos bijušas savas prioritātes un prasības izglītībā. Bija padomju laiki, Latvijas laiki, bet tagad ir 21. gadsimts un kompetenču pieeja," saka Nīcas vidusskolas robotikas, datorikas un informātikas skolotāja Sandra Rāte.

ES DOMĀJU TĀ: KO PRATĀT JAU 1. KLASĒ?

Laura Ābele
– māmiņa:
– Uzsākot 1. klasi, lasīt jau mācēju, ar rakstītiem burtiem pratu uzrakstīt

savu vārdu. 1. klase šķita ļoti nelietderīga. Atceros, ka pārsvarā kaut kādas figūriņas un ripulīšus zīmējām. No sākuma mamma veda mani uz skolu, bet pēc neilga laiciņa jau pati turp devos.

Kristaps Pujāts – mūziķis:

– Grāmatas lasīt jau es pratu. Cik atceros, tad rakstīt arī. Zinu, ka pirmo diktātu uzrakstīju. Mācīja mums daudz ko – matemātiku, latviešu valodu, sportu, mūziku, vizuālo mākslu. 1. klasē pirmajā pusgadā mamma mani veda uz skolu, vēlāk jau viens pats gāju. Manuprāt, tagad bērnu māca mazliet vienkāršāk, saprotamāk un mūsdienīgāk.

Skolotāji cenšas viņus ieinteresēt, lai pašiem skolēniem patiktu tas, ko viņi dara.

Loreta Kukulīte – māmiņa:
– Ļoti grūti atcerēties, ko tik sen darīju. Mazliet lasīt

pratu, bet drīzāk bukštērēju. Īsti neatceros, ko man tajā laikā mācīja. Esmu dzirdējusi, ka tagad bērniem 1. klasē jau būs obligāti jāprot lasīt. Es kā mamma uzskatu, ka tas ir aplami. Manuprāt, piecgadīgo un sešgadīgo apmācību laikā bērnus mocīt ar lasīšanu ir par agru.

Liene – pensionāre:
– 1. klasē gāju ļoti sen, tas bija tālajā 1947. gadā. Man gāja

diezgan švaki, nedz lasīt, nedz

rakstīt noteikti tad vēl nepratu, nebiju sagatavota. Skolā jau kaut ko mācīja, bet man kopumā gāja grūti. Uzskatu, ka tas ir pareizi, ka bērniem tagad būs jāprot lasīt jau no 1. klases. Tas nozīmē, ka ģimenes varbūt vairāk nodarbosies ar savām atvasītēm.

Brinda Liperte – pašnodarbinātā:
– Es to visu, gan rakstīt, gan lasīt, jau sen pratu. Atceros,

ka agrāk mācīja glītrakstīšanu, lasīšanu, aritmētiku, mājturību, dziedāšanu, vingrošanu un zīmēšanu. Ceļu uz skolu dažas reizes man parādīja kāds no vecākiem, vēlāk pati gāju turp un atpakaļ. Man šķiet, ka tas būtu pareizi, ja 1. klasītē bērni jau prastu lasīt. Viņi vairāk jāmudina lasīt grāmatas, nevis lietot mobilo telefonus.